

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

2 OCTOBRE 2003

Proposition de loi portant organisation d'un service citoyen volontaire

(Déposée par M. René Thissen et Mme Clotilde Nyssens)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 26 octobre 2002 (doc. Sénat, n° 2-1333/1 — 2002/2003).

Elle est issue du constat de la distance qui sépare les citoyens, et plus encore les jeunes, des institutions publiques. Pour réduire cette distance, des étudiants ont réalisé un exercice de démocratie participative par la rédaction d'une proposition de loi sur un sujet choisi par eux. La présente proposition relaye leur réflexion et marque l'aboutissement parlementaire de leur initiative. Sur le fond, cette proposition veut contribuer à rapprocher les jeunes de la « chose publique » et de la vie de la cité par l'organisation d'un service citoyen volontaire.

Ce service citoyen volontaire concerne les personnes âgées de 18 à 30 ans et consiste en l'exercice d'une tâche d'intérêt général, pendant une période de trois à douze mois, dans les domaines de la solidarité, de la culture, de l'environnement et de la qualité de vie, ainsi que dans les services publics et en dehors des frontières, aux conditions définies par le Roi.

Ce service citoyen est appelé à rencontrer de multiples objectifs. Ainsi, dans une société largement dominée par la logique de la productivité économique,

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

2 OKTOBER 2003

Wetsvoorstel houdende regeling van de vrijwillige burgerdienst

(Ingediend door de heer René Thissen en mevrouw Clotilde Nyssens)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 26 oktober 2002 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 2-1333/1 — 2002/2003).

Het voorstel strekt ertoe een oplossing te bieden voor de kloof die de burger — en meer nog de jeugd — van de overheidsinstellingen scheidt. Om die kloof te verkleinen, hebben studenten een oefening in democratische inspraak gemaakt en een wetsvoorstel opgesteld over een door hen gekozen onderwerp. Dit voorstel neemt hun overwegingen over en is het parlementaire resultaat van hun initiatief. Inhoudelijk wil dit voorstel ertoe bijdragen dat de jongeren meer bij de « publieke zaak » en bij het burgerleven worden betrokken door het organiseren van een vrijwillige burgerdienst.

Voor die vrijwillige burgerdienst komen mensen van 18 tot 30 jaar in aanmerking. Gedurende een periode van drie tot twaalf maanden vervullen zij taken van algemeen belang in verband met solidariteit, cultuur, milieu en levenskwaliteit, alsook in overheidsdiensten en buiten de landsgrenzen; een en ander geschiedt overeenkomstig de bij de Koning bepaalde voorwaarden.

Met die burgerdienst worden tal van doelstellingen nagestreefd. In onze samenleving is het beginsel van de economische productiviteit alomtegenwoordig;

cette proposition de loi, tout en reconnaissant l'importance d'une telle logique, offre aux jeunes l'occasion de se consacrer prioritairement, pendant une période donnée, au bien-être de l'ensemble de la société. Si ce service permettra aux jeunes de vivre une expérience enrichissante, l'association ou l'organisation d'accueil de son côté s'en trouvera aidée. Un tel contrat citoyen contribuera à renforcer le sentiment d'appartenance des volontaires à une société et affirmera les liens sociaux, contre les excès de l'individualisme. Dans ce cadre, les services citoyens prestés dans une autre communauté linguistique doivent, bien entendu, être valorisés.

Par ailleurs, le service citoyen pourra fournir à beaucoup de jeunes une première expérience au sein de la population dite active. Il sera également, pour d'autres, un moyen de reprendre contact avec celle-ci. C'est pourquoi il constituera une forme adéquate d'insertion sociale en facilitant la transition toujours délicate entre le système éducatif et le monde du travail, ainsi que la réintégration en son sein des personnes qui en ont été exclues.

De plus, en organisant un tel service, les pouvoirs publics présenteront aux jeunes une main tendue qui viendra les chercher là où ils sont et les aidera à réaliser leur souhait d'engagement dans la société. Ils manifesteront ainsi leur intérêt envers ces jeunes et se rapprocheront d'eux en faisant un premier pas dans leur direction.

En outre, la mise en place par l'État d'un service citoyen volontaire, loin de faire double emploi avec les initiatives bénévoles privées, leur donnera le cadre légal qui leur fait parfois défaut — par exemple lorsqu'il s'agit du bénévolat des chômeurs. Il signifiera la reconnaissance officielle de valeurs aussi essentielles que la solidarité et le don de soi. Or, dans une société en recherche de sens, le rôle de l'État est notamment d'affirmer les valeurs choisies par la communauté dont il émane. Tout vote, ou rejet, d'une proposition de loi, n'est par conséquent pas neutre mais révèle, au contraire, un choix implicite pour un certain type de valeurs qui engage l'identité de l'ensemble de la société. C'est pourquoi nous estimons que l'adoption d'une proposition instituant un service citoyen volontaire participera à la définition d'une société où les valeurs matérialistes sont nuancées par l'importance accordée à la réalisation de la personne et de la communauté, à la qualité de la vie, à la participation démocratique, etc.

Un tel service ne peut, selon nous, se faire que sur base volontaire. On peut douter en effet du réalisme et de la légalité d'un service obligatoire. De plus, le

het is weliswaar niet de bedoeling van dit wetsvoorstel vraagtekens te plaatsen bij het belang van dat beginsel, maar wel de jongeren de kans te bieden zich gedurende een bepaalde tijd prioritair toe te leggen op het welzijn van de gehele samenleving. Dank zij die dienst kunnen de jongeren verrijkende ervaring opdoen, terwijl de vereniging of organisatie die hen opvangt, erdoor geholpen wordt. Een dergelijke gemeenschapsdienst zal bij de vrijwilligers het gevoel aanscherpen dat zij van de samenleving deel uitmaken, wat op zijn beurt zorgt voor hechtere sociale banden en ingaat tegen de uitwassen van het individualisme. In dat verband moet het verlenen van burgerdiensten in een andere taalgemeenschap uiteraard als waardevol worden aangemerkt.

Voorts kan de burgerdienst veel jongeren een eerste ervaring als lid van de werkende bevolking opleveren. Anderen zullen er dan weer een middel in zien om opnieuw bij die bevolkingscategorie aansluiting te zoeken. Daarom zal die burgerdienst — doordat hij de steeds netelige overgang van opleiding naar werk vergemakkelijkt — doeltreffend bijdragen tot sociale integratie alsook tot de herinschakeling van mensen die uit het arbeidscircuit waren gestoten.

Bovendien reikt de overheid, als ze een dergelijke dienst organiseert, de jongeren een helpende hand en biedt zij hun de mogelijkheid hun maatschappelijke betrokkenheid in eigen omgeving in daden om te zetten. Aldus geeft ze blijk van interesse voor de jongeren en komt ze dicht bij hen te staan, door zelf een eerste stap in hun richting te zetten.

Daar komt nog bij dat de instelling van een vrijwillige burgerdienst door de overheid geenszins de op vrijwilligheid gebaseerde privé-initiatieven overlapt; integendeel, uitgerekend daardoor krijgen die initiatieven het wettelijk raamwerk dat ze nu soms nog ontberen — zoals bij de inschakeling van werklozen voor vrijwilligerswerk. Een en ander zou een officiële erkenning inhouden van fundamentele waarden als solidariteit en zelfopoffering. In een samenleving die op zoek is naar zingeving, is het met name de taak van de Staat om zich te scharen achter de waarden die worden aangekleefd door de gemeenschap waaruit hij zijn bestaansreden put. Bijgevolg is de goedkeuring — of afkeuring — van een wetsvoorstel als dit, geen betekenisloze daad, maar een impliciete keuze voor een bepaald type van waarden, die op de identiteit van de gehele samenleving afstraalt. Daarom zijn wij van oordeel dat de goedkeuring van een wetsvoorstel tot instelling van een vrijwillige burgerdienst mee bijdraagt tot een samenleving waarin de materialistische waarden worden bijgesteld door de aandacht die uitgaat naar de ontplooiing van de persoonlijkheid en de gemeenschap, alsook naar de levenskwaliteit, de participatie aan het democratisch bestel enz.

Volgens ons kan een dergelijke burgerdienst dus uitsluitend op vrijwillige basis worden verricht. Het valt immers te betwijfelen of een verplichte burger-

volontariat semble être une condition essentielle à la qualité du service presté. La notion même de service obligatoire serait d'ailleurs quelque peu contradictoire.

Enfin, précisons que, d'une manière générale, la présente proposition souligne qu'il n'est pas nécessaire de choisir entre son intérêt personnel et celui de la collectivité, mais qu'au contraire, loin de devoir sacrifier l'un au profit de l'autre, ceux-ci sont parfaitement complémentaires, mieux, sont indissociables.

Les signataires de cette proposition de loi n'ignorent pas qu'une proposition de loi instituant un service volontaire de MM. Denis et Goris a été votée à la Chambre (doc. Chambre, n° 50-2228/007). Mais la loi du 11 avril 2003 instituant un service volontaire d'utilité collective étant limitée dans son champ d'application et devant attendre des arrêtés royaux pour être mise en œuvre, la présente proposition de loi reste d'actualité.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article 2 crée, au sein du ministère de l'Intérieur, une commission de l'éducation à la citoyenneté chargée de l'organisation du service citoyen volontaire.

Article 3

L'article 3 définit la composition de la commission de l'éducation à la citoyenneté. Celle-ci comprend de manière paritaire, d'une part, des représentants des pouvoirs publics et, d'autre part, des représentants des secteurs privés et associatifs.

Une représentation des volontaires paraît souhaitable au sein de cette commission mais les modalités de désignation ou d'élection de ces représentants soulèvent des problèmes majeurs. Le Roi veillera à pallier cette difficulté: l'élaboration du rapport pourrait ouvrir une large place à la concertation avec les organes représentatifs existants. Il contiendrait des informations quant au nombre de services proposés, au nombre de jeunes engagés, à la durée et à la qualité des services prestés.

Article 4

Cet article définit les missions assignées à la commission de l'éducation à la citoyenneté dans le

dienst wel realistisch en wettelijk is. Bovendien lijkt die vrijwilligheid een onontbeerlijke voorwaarde voor de kwaliteit van de verleende dienst. Overigens zou het begrip «verplichte burgerdienst» zelf enigszins tegenstrijdig klinken.

Tot slot zij gepreciseerd dat dit wetsvoorstel voornamelijk tot doel heeft te onderstrepen dat niet zozeer een keuze moet worden gemaakt tussen eigen belang en algemeen belang, maar wel dat beide aspecten elkaar niet uitsluiten. Met andere woorden: zij vullen elkaar aan of, beter nog, zij zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

De ondertekenaars van dit wetsvoorstel weten dat door de heren Denis en Goris een wetsvoorstel tot instelling van een vrijwillige dienst werd ingediend dat door de Kamer is aangenomen (stuk Kamer, nr. 50-2228/007). Aangezien het toepassingsgebied van de wet van 11 april 2003 tot instelling van een vrijwillige dienst van collectief nut beperkt is en voor de uitvoering van de wet nog koninklijke besluiten genomen moeten worden, blijft het voorliggend wetsvoorstel evenwel actueel.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Artikel 2 strekt ertoe een commissie voor burgerzineducatie op te richten, die zou worden ondergebracht bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en zou worden belast met de regeling van de vrijwillige burgerdienst.

Artikel 3

Artikel 3 bepaalt de samenstelling van de commissie voor burgerzineducatie. Die zal paritair zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de overheid enerzijds, en van de particuliere sector en het verenigingsleven anderzijds.

Het lijkt wenselijk in de commissie een vertegenwoordiging van de vrijwilligers op te nemen, maar de nadere voorwaarden voor de aanwijzing of de verkiezing van die vertegenwoordigers doet ernstige problemen rijzen. De Koning zal erop toezien dat die moeilijkheid wordt verholpen: bij het opstellen van het verslag kan ruim aandacht worden besteed aan het overleg met de bestaande representatieve organen. Het zal gegevens bevatten over het aantal aangeboden diensten, het aantal aangeworven jongeren, de duur en de kwaliteit van de geleverde diensten.

Artikel 4

Dit artikel omschrijft de opdrachten die aan de commissie voor burgerzineducatie worden toegewe-

cadre de l'organisation du service citoyen volontaire. Parmi les compétences qui lui sont attribuées figure la possibilité d'assouplir certains critères d'homologation des services citoyens. Ce point se justifie par le fait que ces différents critères sont régulateurs et non déterminants, c'est-à-dire qu'ils doivent permettre d'orienter la commission dans ses choix mais qu'ils doivent être adaptés à chaque situation concrète. Ils ne sont donc pas contraignants.

Article 5

Cet article dispose que le financement de la commission de l'éducation à la citoyenneté se fait par l'État fédéral.

Article 6

Le service citoyen volontaire est proposé aux jeunes, filles et garçons de 18 à 30 ans accomplis qui sont domiciliés en Belgique.

Article 7

L'article 7 établit la durée du service citoyen volontaire. Cette durée peut varier de 3 à 12 mois en fonction du type de secteur et des besoins des organismes d'accueil en termes de volontaires.

Il précise également qu'un volontaire peut renouveler son engagement dans un service citoyen, immédiatement après l'échéance de son premier contrat ou ultérieurement, à condition que la durée totale de son engagement n'excède pas 12 mois.

Article 8

L'article 8 prévoit des possibilités de service dans de très larges secteurs. Un premier secteur, qui touche à la santé, l'action sociale et la solidarité, offre la possibilité aux volontaires d'effectuer un service au bénéfice de la société dans des domaines aussi variés que l'aide aux personnes, le secteur médico-social ou encore la promotion de la citoyenneté. La culture, le sport et l'éducation (enseignement, mouvements de jeunesse, etc.) ainsi que l'environnement et la qualité de la vie constituent également des secteurs privilégiés. La sécurité, particulièrement les actions de prévention (encadrement de manifestations culturelles ou sportives ...), et la protection civile constituent un quatrième secteur. Enfin, en raison des spécificités propres à un service presté dans les services publics et à un service presté à l'étranger (coopération au développement, aide humanitaire), cet article précise que le Roi fixera à quelles conditions un service citoyen volontaire peut être effectué au sein de ces domaines, en harmonie avec les programmes existants.

zen in het kader van de regeling van de vrijwillige burgerdienst. Tot de haar toegekende bevoegdheden behoort de mogelijkheid om bepaalde criteria voor de erkenning van de burgerdiensten te versoepelen. Dat is verantwoord doordat die criteria een regulerende werking hebben en niet bepalend zijn, dat wil zeggen dat ze de mogelijkheid moeten bieden de commissie te leiden bij haar keuzes maar dat ze moeten worden aangepast aan elke concrete situatie. Ze zijn dus niet dwingend.

Artikel 5

Naar luid van dit artikel wordt de commissie voor burgerzineducatie gefinancierd door de federale Staat.

Artikel 6

De vrijwillige burgerdienst wordt voorgesteld aan de vrouwelijke en mannelijke jongeren tussen 18 en 30 jaar die in België gedomicilieerd zijn.

Artikel 7

Artikel 7 bepaalt de duur van de vrijwillige burgerdienst, die tussen 3 en 12 maanden kan bedragen afhankelijk van de gekozen sector en van de behoeften van de geïnteresseerde instellingen aan vrijwilligers.

Dat artikel bepaalt tevens dat een vrijwilliger zijn burgerdienst kan hernieuwen onmiddellijk na afloop van zijn eerste overeenkomst of naderhand, op voorwaarde dat zijn dienstverband in totaal niet langer dan 12 maanden duurt.

Artikel 8

Artikel 8 voorziet in mogelijkheden tot dienstverlening in brede sectoren. Een eerste sector, rond gezondheid, maatschappelijke actie en solidariteit, biedt de vrijwilligers mogelijkheden de maatschappij diensten te bewijzen op uiteenlopende gebieden, als daar zijn bijstand aan personen, de medische-sociale sector, of de bevordering van de burgerzin. Ook cultuur, sport en opvoeding (onderwijs, jeugdbewegingen, enz.), alsook milieu en kwaliteit van het leven zijn uitverkoren sectoren. Een vierde sector bestaat uit de veiligheid, vooral de preventieve acties (begeleiding van cultuur- en sportevenementen ...) en de civiele bescherming. Wegens de specifieke kenmerken van dienstverlening in een openbare dienst en in het buitenland (ontwikkelingssamenwerking, humanitaire hulp), bepaalt dit artikel ten slotte dat de Koning bepaalt onder welke voorwaarden een vrijwillige burgerdienst in die sectoren kan worden verricht in overeenstemming met de bestaande programma's.

Article 9

Les organismes qui désirent accueillir des volontaires devront préalablement satisfaire aux conditions d'agrément établies par la présente proposition de loi (*cf.* article 10). Le respect de ces conditions sera contrôlé par la commission de l'éducation à la citoyenneté.

Article 10

Cet article définit les conditions que doivent réunir les organismes d'accueil pour être agréés par la commission de l'éducation à la citoyenneté. Signalons que le réalisme des projets présentés ainsi que l'intérêt des tâches proposées par les organismes d'accueil seront pris en compte par la commission pour l'octroi de l'agrément. Cet article donne également la possibilité de confier l'encadrement des jeunes à des pensionnés ou prépensionnés prestant bénévolement, ce qui constitue une manière concrète de nouer des liens entre les générations.

Article 11

Cet article souligne le fait que la création d'un service citoyen ne peut avoir pour conséquence la disparition d'emplois rémunérés de la fonction publique ou nécessaires au fonctionnement normal des organismes d'accueil autres que publics. L'article précise qu'il revient au Roi de déterminer les critères assurant qu'il n'y a pas de concurrence, à l'instar de ceux prévus pour les ALE.

La commission de l'éducation à la citoyenneté veille au respect de cette disposition (*cf.* article 4).

Articles 12 et 13

Ces articles établissent la possibilité pour le volontaire, lors du dépôt de sa candidature, de préciser le domaine dans lequel il désire effectuer son service. La commission de l'éducation à la citoyenneté s'assurera de la capacité des candidats à effectuer les activités qu'ils souhaitent exercer.

De plus, l'article 12 précise que les volontaires ont la possibilité de présenter, en commun avec une association ou une institution, un projet personnel pour peu que celui-ci respecte les conditions définies à l'article 10.

Article 14

L'article 14 prévoit l'établissement préalable d'un contrat écrit entre le candidat volontaire, l'organisme d'accueil et la commission de l'éducation à la citoyen-

Artikel 9

De instellingen die een beroep wensen te doen op vrijwilligers dienen vooraf te voldoen aan de door het wetsvoorstel vastgestelde erkenningsvoorwaarden (zie artikel 10). De commissie voor burgerzineducatie zal nagaan of aan die voorwaarden is voldaan.

Artikel 10

In dat artikel worden de voorwaarden bepaald waaraan de begunstigde instellingen moeten voldoen om te worden erkend door de commissie voor burgerzineducatie. Er zij op gewezen dat de commissie voor het verlenen van de erkenning rekening zal houden met de haalbaarheid van de voorgestelde projecten en met het belang van de door de instellingen voorgestelde taken. Dit artikel biedt ook de mogelijkheid de begeleiding van de jongeren op te dragen aan gepensioneerd of bruggepensioneerd, die dit vrijwillig doen. Het is een concrete manier om banden tussen de generaties te leggen.

Artikel 11

In dat artikel wordt erop gewezen dat de instelling van een burgerdienst niet mag leiden tot het verdwijnen van bezoldigde betrekkingen in overheidsdienst of van betrekkingen die nodig zijn voor de normale werking van andere dan openbare instellingen die een beroep doen op vrijwilligers. Krachtens het artikel stelt de Koning de criteria vast die ervoor zorgen dat er geen concurrentie optreedt, naar het voorbeeld van die welke gelden voor de PWA's.

De commissie voor burgerzineducatie ziet toe op de naleving van die bepaling (zie artikel 4).

Artikelen 12 en 13

Die artikelen voorzien in de mogelijkheid voor de vrijwilliger om bij zijn kandidaatstelling aan te geven op welk domein hij zijn dienst wenst te verrichten. De commissie voor burgerzineducatie vergewist zich ervan of de kandidaten in staat zijn de door hen gewenste activiteiten te verrichten.

Voorts bepaalt artikel 12 dat de vrijwilligers de mogelijkheid hebben om samen met een vereniging of een instelling een eigen project voor te stellen, op voorwaarde dat het beantwoordt aan de in artikel 10 bepaalde voorwaarden.

Artikel 14

Artikel 14 bepaalt dat vooraf tussen de kandidaat-vrijwilliger, de begunstigde instelling en de commissie voor burgerzineducatie een schriftelijke overeen-

neté. Ce contrat définit les droits et obligations des parties contractantes. Les éléments essentiels de ce contrat seront fixés par le Roi (exemples: identification précise, date du début et de la fin de l'exécution du contrat, lieu d'exécution du contrat, date d'entrée en vigueur du contrat).

Cet article oblige également l'organisme d'accueil à verser un forfait de 125 euros par volontaire et par mois à l'État. Cette somme constitue une garantie que l'organisme ne se désintéressera pas du volontaire et veillera à ce qu'il remplisse effectivement son engagement.

Article 15

Cet article règle la durée hebdomadaire du travail. Cette durée peut être fixée au terme d'une concertation entre le volontaire et l'organisme d'accueil pour peu qu'un minimum de 28 heures par semaine soit presté par le volontaire. Il a semblé important de prévoir une prestation honoraire minimale qui ne soit pas trop importante afin que la qualité du service offert par le volontaire ne soit pas entravée par une charge trop lourde. De plus, une telle durée laisse au volontaire la possibilité de rechercher parallèlement un emploi. Un maximum de 38 heures par semaine est également prévu, aligné sur la législation relative au temps de travail.

Article 16

Cet article prévoit que chacune des parties peut mettre fin au contrat à condition qu'un préavis de minimum 7 jours soit respecté. Cette courte durée du préavis (qui peut être allongée moyennant l'accord de la commission de l'éducation à la citoyenneté) vise à permettre, d'une part, au jeune qui aurait trouvé un emploi de se libérer rapidement et, d'autre part, à l'organisme d'accueil de se séparer d'une personne peu motivée.

Article 17

L'article 17 oblige les organismes d'accueil à assurer la responsabilité civile des deux parties.

Article 18

Cet article règle les conséquences d'un accident de travail éventuel et oblige les organismes d'accueil à s'assurer à cet égard auprès d'une compagnie d'assurance privée. Pour la mise en œuvre de ce prin-

komst wordt gesloten. Die overeenkomst legt de rechten en plichten van de contracterende partijen vast. De wezenlijke elementen ervan zullen door de Koning worden bepaald (bijvoorbeeld: de juiste identiteit van de partijen, de begin- en einddatum van de overeenkomst, de plaats waar de overeenkomst wordt uitgevoerd en de datum waarop ze in werking treedt).

Dit artikel verplicht de begunstigde instelling er ook toe per vrijwilliger en per maand een forfaitair bedrag van 125 euro aan de Staat te storten. Dat bedrag biedt de garantie dat de instelling zich voor de vrijwilliger zal blijven interesseren en dat ze erop zal toezien dat hij daadwerkelijk zijn verbintenis nakomt.

Artikel 15

Dit artikel regelt de dagelijkse werktijd. Die kan na overleg tussen de vrijwilliger en de begunstigde instelling worden bepaald, op voorwaarde dat de vrijwilliger minimum 28 uur per week werkt. Het leek van belang te voorzien in een minimaal aantal werkuren dat niet te hoog ligt, opdat de kwaliteit van het door de vrijwilliger geleverde werk niet in het gedrang komt als gevolg van een te grote werklast. Bovendien laat een dergelijke werktijd de vrijwilliger de mogelijkheid tegelijkertijd een baan te zoeken. Er is ook voorzien in een maximum van 38 uur per week, in overeenstemming met de wetgeving betreffende de arbeidstijd.

Artikel 16

Dit artikel bepaalt dat elk van de partijen de overeenkomst kan beëindigen, op voorwaarde dat een minimumopzeggingstermijn van 7 dagen in acht wordt genomen. Die korte duur van de opzeggingstermijn (die kan worden verlengd mits de commissie voor de burgerzineducatie ermee akkoord gaat) strekt er enerzijds toe de jongeren die een baan zou hebben gevonden in staat te stellen zich snel vrij te maken en anderzijds de begunstigde instelling de mogelijkheid te geven zich van een weinig gemotiveerd persoon te ontdoen.

Artikel 17

Artikel 17 verplicht de begunstigde instellingen ertoe een verzekering aan te gaan voor de wettelijke aansprakelijkheid van beide partijen.

Artikel 18

Dit artikel regelt de gevolgen van een eventueel arbeidsongeval en verplicht de begunstigde instellingen ertoe daartegen bij een particuliere verzekeringsmaatschappij een verzekering aan te gaan. Voor de

cipe, on se référera aux dispositions relatives aux accidents du travail dans le régime des travailleurs salariés.

Article 19

Les droits sociaux dont jouissait le volontaire avant d'entamer son service citoyen sont conservés lors de l'accomplissement de ce dernier. C'est le cas notamment des droits conférés par la loi du 26 mai 2002 concernant le droit à l'intégration sociale ou des allocations familiales telles que prévues par les lois coordonnées du 19 décembre 1939.

En ce qui concerne les indemnités octroyées durant le service, deux possibilités sont offertes au volontaire: conserver les subsides ou allocations auxquels il avait droit avant l'accomplissement de son service ou renoncer à ceux-ci et bénéficier d'une indemnité équivalente au revenu d'intégration. L'indemnité est accordée au *pro rata temporis* des prestations.

Article 20

L'article 20 permet au volontaire d'intégrer la durée de son service dans sa période de stage d'attente pour le chômage. Le jeune volontaire effectuant son service ne peut en effet être désavantagé par rapport à celui qui ne l'accomplit pas. Le jeune en stage d'attente sera incité à opter pour le service citoyen volontaire par le fait qu'une journée prestée dans ce cadre équivaldra à une journée et demie du stage d'attente.

Par ailleurs, les jeunes accomplissant un service à la collectivité ne sont pas tenus d'accepter un emploi ou un stage «convenable» au sens de l'article 51, § 1er, alinéa 2, 3°, de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage. L'accomplissement d'un service volontaire au profit de la collectivité constitue la preuve que les volontaires sont disposés à être mis au travail au sens de la loi du 26 mai 2002 concernant le droit à l'intégration sociale.

Article 21

L'article 21 insiste sur le fait qu'un service volontaire effectué dans un autre régime linguistique doit être valorisé. Cependant certaines conditions doivent être remplies afin de garantir la qualité du service presté. Le Roi précisera ces deux points.

uitvoering van dit beginsel zij verwezen naar de bepalingen inzake arbeidsongevallen van werknemers.

Artikel 19

De sociale rechten die de vrijwilliger genoot alvorens hij zijn burgerdienst aanvatte, blijven tijdens de uitvoering van deze laatste onverkort behouden. Dat is met name het geval voor de rechten die worden toegekend krachtens de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie of voor de kinderbijslag, zoals die wordt geregeld bij de samengeordende wetten van 1939 betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

Wat de tijdens de dienst toegekende vergoedingen betreft, worden de vrijwilliger twee mogelijkheden geboden: ofwel behoudt hij de subsidies of uitkeringen waarop hij recht had vóór het verrichten van zijn dienst, ofwel ziet hij van deze laatste af en geniet hij een vergoeding die gelijk is aan het leefloon. De vergoeding wordt *pro rata temporis* van de dienstprestaties toegekend.

Artikel 20

Artikel 20 stelt de vrijwilliger in staat de duur van zijn dienst te laten meetellen als wachttijd in het kader van de werkloosheidsreglementering. De jonge vrijwilliger die zijn dienst verricht, mag immers niet worden benadeeld ten opzichte van degene die hem niet verricht. De jongere in wachttijd zal ertoe worden aangespoord voor de vrijwillige burgerdienst te kiezen, doordat een dag burgerdienst zal worden gelijkgesteld met anderhalve dag wachttijd.

Bovendien zijn de jongeren die een gemeenschapsdienst verrichten er niet toe verplicht een «passende» stage of dienstbetrekking in de zin van artikel 51, § 1, tweede lid, 3°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering aan te nemen. Het verrichten van een vrijwillige gemeenschapsdienst geldt als bewijs van de bereidheid van de vrijwilligers om te worden tewerkgesteld in de zin van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

Artikel 21

Artikel 21 onderstreept dat bijzondere waarde moet worden gehecht aan een vrijwilligersdienst die in een andere taalregeling wordt verricht. Er moet evenwel aan bepaalde voorwaarden zijn voldaan, opdat de kwaliteit van de geleverde dienst kan worden gewaarborgd. De Koning zal die twee aspecten preciseren.

Article 22

Cet article règle les conséquences d'une maladie professionnelle éventuelle et prévoit une indemnisation à charge de l'État. Pour la mise en œuvre de ce principe, on se référera aux dispositions relatives aux maladies professionnelles dans le régime des travailleurs salariés.

Article 23

L'article 23 dispose que l'accomplissement du service donne droit au bénéfice de la gratuité des transports publics pour les trajets effectués entre le domicile du volontaire et le lieu de service. Parallèlement, les personnes à mobilité réduite peuvent bénéficier d'un défraiement dont les modalités de calcul sont définies par le Roi.

Article 24

L'article 24 dispose que toute contestation concernant l'exécution de la présente loi sera portée devant le tribunal de première instance du domicile du volontaire.

René THISSEN.
Clotilde NYSENS.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE Ier

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visé à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

La commission de l'éducation à la citoyenneté

Art. 2

Une commission de l'éducation à la citoyenneté ci-après dénommée «la commission», chargée d'organiser le service citoyen volontaire, est créée au sein du ministère de l'Intérieur.

Artikel 22

Dit artikel regelt de gevolgen van een eventuele beroepsziekte en voorziet in een vergoeding ten laste van de Staat. Voor de uitvoering van dit beginsel zij verwezen naar de bepalingen inzake beroepsziekten van werknemers.

Artikel 23

Artikel 23 bepaalt dat het verrichten van de dienst recht geeft op gratis openbaar vervoer op het traject tussen de woonplaats van de vrijwilliger en de plaats waar de dienst wordt verricht. Tegelijk kunnen kosten van personen wier mobiliteit beperkt is worden terugbetaald. De Koning bepaalt de nadere regels voor de berekening van die kosten.

Artikel 24

Artikel 24 bepaalt dat elk geschil betreffende de uitvoering van deze wet voor de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de vrijwilliger wordt gebracht.

*
* *

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

De commissie voor burgerzineducatie

Art. 2

Bij het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt een commissie voor burgerzin opgericht, hierna «de commissie» genaamd, die ermee wordt belast de vrijwillige burgerdienst te regelen.

Art. 3

La commission est composée paritairement, d'une part, de représentants de l'État fédéral et, d'autre part, de représentants du monde associatif et du secteur privé. Ceux-ci seront désignés par les salariés ainsi que par leurs responsables dans les termes et délais prévus par le Roi.

Chaque année, la commission adresse au Parlement et au ministre de l'Intérieur un rapport établi selon une structure définie par le Roi.

Art. 4

La commission est chargée notamment :

- a) d'octroyer l'agrément aux organismes d'accueil;
- b) de diffuser de l'information et des offres de service citoyen volontaire;
- c) d'établir des listes d'inscriptions des volontaires pour le service citoyen;
- d) de récolter les offres de service citoyen volontaire émises par les différentes institutions et organisations;
- e) de veiller au respect de l'article 11;
- f) d'indemniser les volontaires du service citoyen;
- g) d'accomplir certains critères si elle le juge nécessaire.

Art. 5

L'État fédéral assure le financement de la commission selon un montant déterminé par le Roi.

CHAPITRE III

Le service citoyen volontaire

Art. 6

Le service citoyen volontaire peut être effectué au profit de la collectivité dans un but désintéressé par toute personne âgée de 18 à 30 ans domiciliée en Belgique.

Art. 7

Le service citoyen volontaire a une durée de 3 à 12 mois selon les demandes des organismes d'accueil agréés.

Art. 3

De commissie is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de federale overheid enerzijds, en uit vertegenwoordigers van het verenigingsleven en de particuliere sector anderzijds. Die worden aangewezen door de loontrekkenden, alsook door hun hiërarchische meerderen, overeenkomstig de door de Koning bepaalde voorwaarden en termijnen.

Elk jaar maakt de commissie voor het Parlement en de minister van Binnenlandse Zaken een verslag waarvan de structuur door de Koning is vastgelegd.

Art. 4

De commissie heeft met name tot taak :

- a) een erkenning te verlenen aan de begunstigde instellingen;
- b) informatie en aanbiedingen in verband met de vrijwillige burgerdienst te verspreiden;
- c) lijsten van de voor de burgerdienst ingeschreven vrijwilligers op te stellen;
- d) de aanbiedingen van de verschillende instellingen en organisaties in verband met de vrijwillige burgerdienst in ontvangst te nemen;
- e) toe te zien op de naleving van artikel 11;
- f) een vergoeding uit te keren aan wie vrijwillig een burgerdienst verricht;
- g) bepaalde criteria te versoepelen zo zij dat noodzakelijk acht.

Art. 5

De federale Staat staat in voor de financiering van de commissie volgens een door de Koning vastgesteld bedrag.

HOOFDSTUK III

De vrijwillige burgerdienst

Art. 6

De vrijwillige burgerdienst mag belangeloos worden verricht ten behoeve van de gemeenschap door iedere persoon tussen 18 en 30 jaar die in België zijn woonplaats heeft.

Art. 7

De vrijwillige burgerdienst duurt 3 tot 12 maanden naar gelang van de vragen van de erkende begunstigde instellingen.

Le service citoyen volontaire peut être renouvelé, immédiatement après l'échéance du premier contrat ou ultérieurement, à condition que la durée totale de l'engagement du volontaire ne dépasse pas 12 mois.

Art. 8

Le service citoyen volontaire est effectué dans l'un des domaines suivants :

- a) santé, action sociale et solidarité;
- b) culture, sport et éducation;
- c) environnement et qualité de la vie;
- d) sécurité et protection civile;
- e) au sein des services publics ainsi qu'en dehors des frontières (coopération au développement), aux conditions définies par le Roi.

Art. 9

Les organismes qui souhaitent accueillir des volontaires dans le cadre du service citoyen doivent être agréés par la commission.

Art. 10

Les conditions d'agrément sont les suivantes :

- a) les organismes d'accueil doivent être reconnus par l'autorité compétente comme opérateur dans un des domaines visés à l'article 8;
- b) les organismes d'accueil doivent s'engager à proposer au volontaire des tâches d'intérêt général dans l'un des domaines visés à l'article 8;
- c) les organismes d'accueil doivent pouvoir disposer d'un personnel suffisant pour assurer un encadrement permanent aux volontaires. Cet encadrement peut être assuré notamment par des personnes pensionnées ou prépensionnées prestant bénévolement.

Art. 11

Les activités offertes aux volontaires ne doivent correspondre ni à des emplois permanents régis par les statuts de la fonction publique, ni à des emplois nécessaires au fonctionnement normal de l'organisme d'accueil et pouvant être prévus par des salariés sous contrat de travail.

Le Roi définira les critères permettant de déterminer une concurrence éventuelle.

De vrijwillige burgerdienst kan worden hernieuwd onmiddellijk na afloop van de eerste overeenkomst of naderhand, op voorwaarde dat de totale duur van het dienstverband van de vrijwilliger niet meer dan 12 maanden bedraagt.

Art. 8

De vrijwillige burgerdienst wordt verricht op een van de volgende gebieden :

- a) gezondheid, sociale actie en solidariteit;
- b) cultuur, sport en opvoeding;
- c) milieu en levenskwaliteit;
- d) veiligheid en civiele bescherming;
- e) in een openbare dienst alsmede buiten de grenzen (ontwikkelingssamenwerking), volgens de door de Koning bepaalde voorwaarden.

Art. 9

De instellingen die vrijwilligers in dienst willen nemen in het kader van de burgerdienst moeten door de commissie worden erkend.

Art. 10

De erkenningsvoorwaarden zijn de volgende :

- a) de begunstigde instellingen moeten door de bevoegde overheid erkend zijn als operator op een van de in artikel 8 bedoelde gebieden;
- b) de begunstigde instellingen moeten zich ertoe verbinden de vrijwilliger taken van algemeen nut voor te stellen op een van de in artikel 8 bedoelde gebieden;
- c) de begunstigde instellingen moeten kunnen beschikken over voldoende personeel om een permanente begeleiding van de vrijwilligers te waarborgen. Die begeleiding kan worden verzorgd door gepensioneerden of bruggepensioneerden, die dit vrijwillig doen.

Art. 11

De aan de vrijwilligers aangeboden activiteiten mogen niet overeenstemmen met vaste betrekkingen die vallen onder het ambtenarenstatuut, noch met betrekkingen die nodig zijn voor de normale werking van de begunstigde instelling en die kunnen worden bekleed door werknemers met een arbeidsovereenkomst.

De Koning stelt de criteria vast die het mogelijk maken een eventuele mededinging te bepalen.

Art. 12

Les personnes désignées conformément à l'article 6 peuvent faire acte de candidature pour un service citoyen volontaire auprès de la commission en précisant le domaine dans lequel elles souhaitent l'effectuer.

Elles peuvent également proposer à la commission une initiative personnelle réalisée en commun avec une association ou une institution et respectant les conditions d'agrément déterminées à l'article 10.

Art. 13

La commission acceptera les souhaits exprimés dans les candidatures des volontaires en fonction du nombre d'activités offertes par les organismes d'accueil agréés et de la capacité du demandeur à les effectuer.

CHAPITRE IV

**Le contrat de service citoyen
volontaire**

Art. 14

Le volontariat fait l'objet d'un accord écrit entre le volontaire, l'organisme d'accueil et la commission. Le Roi fixera les mentions devant être obligatoirement comprises dans ce contrat.

La conclusion du contrat entraîne l'obligation pour l'organisme d'accueil de verser à l'État la somme de 125 EUR par volontaire et par mois, et ce durant toute sa durée.

Art. 15

La durée hebdomadaire du temps de travail devant être effectuée par le volontaire résulte d'une concertation entre le volontaire et l'organisme avec un minimum de 28 heures et un maximum de 38 heures.

Art. 16

Le volontaire ou l'organisme d'accueil peuvent résilier unilatéralement le contrat moyennant un préavis de 7 jours. Toutefois, le contrat peut prévoir un préavis plus long moyennant approbation par la commission.

Art. 12

De overeenkomstig artikel 16 aangewezen personen mogen hun kandidatuur voor een vrijwillige burgerdienst indienen bij de commissie en preciseren op welk gebied ze die wensen te verrichten.

Ze mogen tevens aan de commissie een persoonlijk initiatief voorstellen dat ze hebben uitgewerkt samen met een vereniging of een instelling, met inachtneming van de in artikel 10 vastgestelde erkenningsvoorwaarden.

Art. 13

Bij de inwilliging van de in de kandidatuur van de vrijwilligers geuite wensen houdt de commissie rekening met het aantal activiteiten die door de erkende begunstigde instellingen worden aangeboden en met de bekwaamheid van de aanvrager om ze te verrichten.

HOOFDSTUK IV

**De overeenkomst inzake
vrijwillige burgerdienst**

Art. 14

Over het vrijwilligerswerk wordt tussen de vrijwilliger, de begunstigde instelling en de commissie een schriftelijke overeenkomst gesloten. De Koning bepaalt de vermeldingen die verplicht in de overeenkomst moeten worden opgenomen.

De overeenkomst brengt voor de begunstigde instelling de verplichting mee om gedurende de hele duur ervan per vrijwilliger en per maand het bedrag van 125 EUR aan de Staat te storten.

Art. 15

De dagelijkse werktijd die door de vrijwilliger moet worden verricht is het resultaat van overleg tussen de vrijwilliger en de instelling, met een minimum van 28 uur en een maximum van 38 uur per week.

Art. 16

De vrijwilliger of de begunstigde instelling kan eenzijdig de overeenkomst opzeggen, mits een opzeggingstermijn van 7 dagen in acht wordt genomen. De overeenkomst kan evenwel in een langere opzeggingstermijn voorzien, mits de commissie daaraan haar goedkeuring hecht.

Art. 17

L'organisme d'accueil contracte une assurance couvrant la responsabilité civile de l'organisme, d'une part, et des volontaires, d'autre part. Aux termes de ladite assurance, l'organisme et le volontaire sont considérés comme tiers entre eux.

Art. 18

L'organisme d'accueil conclut, auprès d'une société d'assurances à primes fixes agréé ou auprès d'une caisse commune d'assurance agréée, une police qui garantit aux volontaires les mêmes avantages que ceux qui sont mis à la charge de l'assureur par la loi du 10 avril 1971 sur les accidents de travail.

CHAPITRE V

**Statut social et financier
du volontaire**

Art. 19

L'accomplissement du service citoyen volontaire ne fait perdre en tant que tel aucun des droits sociaux dont jouissait le volontaire avant l'accomplissement du service citoyen.

L'accomplissement du service citoyen volontaire donne droit, pour une durée hebdomadaire de 38 heures, à une indemnité équivalente au revenu d'intégration, à la condition que le volontaire renonce à percevoir tout subside ou allocation auxquels il avait droit avant l'accomplissement du service citoyen volontaire. Pour une durée hebdomadaire inférieure à 38 heures, l'indemnité est calculée au prorata. Cette indemnité est prise en charge par la commission.

Art. 20

Les journées de service accomplies dans le cadre du service citoyen volontaire sont prises en compte, avec un facteur incitatif de 150 %, pour l'accomplissement du stage visé à l'article 36, § 1er, 4°, de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 portant réglementation du chômage.

Pendant la durée du service citoyen volontaire, les volontaires ne sont pas tenus d'accepter un emploi convenable au sens de l'article 51, § 1er, alinéa 2, 3°, de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 précité.

Art. 21

Le Roi déterminera dans quelles conditions un service citoyen volontaire peut être effectué dans un

Art. 17

De begunstigde instelling gaat een verzekering aan die de wettelijke aansprakelijkheid dekt van zowel de instelling als de vrijwilligers. Overeenkomstig die verzekering worden de instelling en de vrijwilliger tegenover elkaar als derden beschouwd.

Art. 18

De begunstigde instelling sluit met een erkende maatschappij voor verzekeringen tegen vaste premies of met een erkende gemeenschappelijke verzekeringskas een polis die aan de vrijwilligers dezelfde voordelen garandeert als die welke de wet van 10 april 1971 betreffende de arbeidsongevallen ten laste van de verzekeraar legt.

HOOFDSTUK V

**Sociaal en geldelijk statuut
van de vrijwilliger**

Art. 19

Het verrichten van de vrijwillige burgerdienst doet als dusdanig de vrijwilliger geen enkel sociaal recht verliezen dat hij vóór het verrichten van die dienst genoot.

Het verrichten van de vrijwillige burgerdienst, geeft voor een wekelijkse duur van 38 uur recht op een vergoeding die gelijk is aan het leefloon, op voorwaarde dat de vrijwilliger afziet van elke subsidie of uitkering waarop hij vóór het verrichten van de vrijwillige burgerdienst recht had. Voor een wekelijkse arbeidsduur van minder dan 38 uur wordt de vergoeding verhoudingsgewijs berekend. De bedoelde vergoeding is ten laste van de commissie.

Art. 20

De dagen arbeid verricht in het raam van de vrijwillige burgerdienst komen tegen een aanmoedigingspercentage van 150 % in aanmerking voor het berekenen van de wachttijd bedoeld in artikel 36, § 1, 4°, van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering.

Tijdens de duur van de vrijwillige burgerdienst zijn de vrijwilligers niet verplicht een passende dienstbetrekking aan te nemen in de zin van artikel 51, § 1, tweede lid, 3°, van voormeld koninklijk besluit van 25 november 1991.

Art. 21

De Koning bepaalt onder welke voorwaarden een vrijwillige burgerdienst in een andere taalregeling kan

autre régime linguistique et de quelle manière une telle initiative sera valorisée.

Art. 22

La répartition des dommages résultant d'une maladie professionnelle est due, aux conditions déterminées par le Roi, aux volontaires victimes d'une maladie professionnelle au sens des lois relatives à la réparation des dommages résultant des maladies professionnelles, coordonnées le 3 juin 1970, lorsque pendant et par la nature de leur service, ils ont été exposés au risque de celle-ci.

Art. 23

L'accomplissement du service citoyen volontaire donne droit à la gratuité des transports publics pour les trajets entre le domicile du volontaire et le lieu de service.

Le Roi définit les modalités du calcul du défraiement qui est accordé aux personnes à mobilité réduite.

Art. 24

Le tribunal de première instance du domicile du volontaire connaît des contestations relatives à l'exécution de la présente loi.

23 juin 2003.

René THISSEN.
Clotilde NYSSENS.

worden verricht en op welke manier met een dergelijk initiatief rekening wordt gehouden.

Art. 22

De vergoeding van de schade tengevolge van een beroepsziekte is, onder de door de Koning bepaalde voorwaarden, verschuldigd aan de vrijwilligers die lijden aan een beroepsziekte in de zin van de wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970, wanneer zij tijdens het verrichten van hun dienst en door de aard ervan blootgesteld zijn aan de risico's van die ziekte.

Art. 23

Het verrichten van de vrijwillige burgerdienst geeft recht op gratis openbaar vervoer op het traject tussen de woonplaats van de vrijwilliger en de plaats waar de dienst wordt verricht.

De Koning bepaalt de nadere regels voor de berekening van de kosten die worden terugbetaald aan personen wier mobiliteit beperkt is.

Art. 24

De rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de vrijwilliger is bevoegd voor de geschillen betreffende de uitvoering van deze wet.

23 juni 2003.